

surrectionem eius, non tam prophetiam quam hystoriam scribunt. Aliud enim audita, aliud visa narrantur. Quod melius intelligimus, melius et proferimus. Audi igitur emule, obtrectator ausculta. Non damno, non reprehendo septuaginta, sed confidenter cunctis illis apostolos prefero. Per istorum os michi Christus sonat, quos ante prophetas inter spiritualia carismata positos lego, in quibus ultimum pene gradum interpretes tenent. Quid livore torqueris? Quid imperitorum animos contra me concitas? Sicubi in translatione tibi videor errare, interroga hebreos, diversarum urbium magistros consule. Quod illi habent de Christo, tui codices non habent. Aliud est si contra se postea ab apostolis usurpata testimonia probaverunt, et emendatiora sunt exemplaria latina quam greca, greca quam hebrea. Verum hec contra invidos. Nunc te precor, Desideri karissime, ut qui tantum opus me subire fecisti et a Genesi exordium capere, orationibus iuves, quod possim eodem spiritu quo scripti sunt libri in latinum eos transferre sermonem.

Incipit liber bresith in hebreo, qui dicitur genesis in greco eloquio.

In principio creavit deus celum et terram. Terra autem erat inanis et vacua, et tenebre erant super faciem abyssi, et spiritus domini ferebatur super aquas. Dixitque deus: Fiat lux. Et facta est lux. Et vidit deus lucem quod esset bona, et divisit lucem ac tenebras. Appellavitque lucem diem, et tenebras noctem. Factumque est vespere et mane dies quartus. Dixit quoque deus: Fiat firmamentum in medio aquarum, et dividat aquas ab aquis. Et fecit deus firmamentum, divisitque aquas que erant sub firmamento ab his que erant super firmamentum. Et factum est ita. Vocavitque deus firmamentum celum. Et factum est vespere et mane dies ii. Dixit vero deus: Congregentur aque que sub celo sunt in locum unum, et appareat arida. Factumque est ita. Et vocavit deus aridam terram, congregationesque aquarum appellavit maria. Et vidit deus quod esset bonum, et ait: Germinet terra herbam virentem et facientem semen, et lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum, cuius semen in semetipso sit super terram. Et factum est ita. Et protulit terra herbam virentem et facientem semen iuxta genus suum, lignumque faciens fructum, et habens unumquodque sementem secundum speciem suam. Et vidit deus quod esset bonum. Et factum est vespere et mane dies tertius. Dixit autem deus: Fiant luminaria in firmamento celi, et dividant diem ac noctem, et sint in signa et tempora et dies et annos, ut luceant in firmamento celi, et illuminent terram. Et factum est ita. Fecitque deus duo luminaria magna: luminare maius ut preesset diei, et luminare minus ut preesset nocti, et stellas. Et posuit eas in firmamento celi, et lucerent super terram, et preessent diei ac nocti, et dividerent lucem ac tenebras. Et vidit deus quod esset bonum. Et factum est vespere et mane dies quartus. Dixit etiam deus: Producant aque reptile anime viventis et volatile super terram sub firmamento celi. Creavitque deus

cognationes suas: quorum numerus
fuit .lx.v. m. septingenti. Filii dan per co-
gnationes suas Suham a quo familia
suhamitarum. Hec cognationes dan per fa-
milias suas. Omnes fuere suhamite quo-
rum numerus erat .lx.iiii. m. cccc. Filii aser
per cognationes suas Iemna. a quo fami-
lia iemnaitarum. Iessui a quo familia
[b]rie: a quo familia brieitarum. Filii
brie heber: a quo familia heberitarum,
et melchiel a quo familia melchieli-
tarum. Nomen autem filie aser fuit sara. Hee co-
gnationes filiorum aser: et numerus eo-
rum .liii. m. cccc. Filii neptalim per co-
gnationes suas Iesiel: a quo familia
iesielitarum. Guni a quo familia
gunitarum. Ieser a quo familia iese-
ritarum. Sellem a quo familia selle-
mitarum. Hee sunt cognationes fi-
liorum neptalim per familias suas: quo-
rum numerus fuit .xl.v. m. cccc. Ista est summa fi-
liorum israel qui recensiti sunt, sexcenta m. et
mille septingenti .xxx. Locutusque est
dominus ad moysen dicens. Istis dividetur
terra iuxta numerum vocabulorum
in possessiones suas. Pluribus maio-
rem partem dabis: et paucioribus minorem.
singulis sicut nunc recensiti sunt trade-
tur possessio: ita dumtaxat ut sors
terram tribubus dividat et familiis. Quic-
quid sorte contigerit hoc vel plures ac-
cipiant vel pauciores. Hic quoque est nu-
merus filiorum levi per familias suas.
Gerson: a quo familia gersonitarum.
Caath: a quo familia caathitarum. Me-
rari: a quo familia meraritarum. Hee
sunt familie levi. Familia lobni. Fa-
milia ebroni. Familia mooli. Famili-
a musi. Familia chore. At vero caath
genuit amram: qui habuit uxorem io-
chabed filiam levi: que nata est ei
in egypto. Hec genuit viro suo am-
ram filios: aaron et moysen et ma-
riam sororem eorum. De aaron orti sunt na-
dab et abiu et eleazar et ythamar.
Quorum nadab et abiu mortui sunt

cum obtulissent ignem alienum coram domino.
Fueruntque omnes qui numerati sunt .xx-
iii. m. generis masculini ab uno men-
se et supra: quia non sunt recensiti inter fi-
lios israel nec eis cum ceteris data est posses-
sio. Hic est numerus filiorum israel qui de-
scripti sunt a moyse et eleazaro sacer-
dote in campestribus moab super iordanem
contra iericho. Inter quos nullus fuit eorum
qui ante numerati sunt a moyse et aaron
in deserto synai. Predixerat enim dominus quod omnes
morerentur in solitudine. Nullusque
remansit ex eis nisi caleph filius ie-
phone et iosue filius nun.

XXVII

Accesserunt autem filie salphaad filii
opher filii galaad filii machir
filii manasse qui fuit filius ioseph.
Quarum sunt nomina maala et noha
et egla et melcha et thersa. Steteruntque
coram moyse et eleazaro sacerdote et
cunctis principibus populi ad hostium ta-
bernaculi federis: atque dixerunt. Pater nos-
ter mortuus est in deserto; nec fuit in
seditione que concitata est contra dominum
sub core sed in peccato suo mortuus est. Hic
non habuit mares filios. Cur tollitur
nomen illius de familia sua quia non ha-
buit filium? Date possessionem inter cognatos
patris nostri. Retulitque moyses causam earum
ad iudicium domini: qui dixit ad eum. Ius-
tam rem postulant filie salphaath.
Da eis possessionem inter cognatos pa-
tris sui: et ei in hereditate succedant.
Ad filios autem israel loquens hec. Homo cum mor-
tuus fuerit absque filio: ad filiam eius
transibit hereditas. Si filiam non ha-
buerit: habebit successores fratres suos.
Quod si et fratres non habuerit: dabitis here-
ditatem fratribus patris eius. Sin autem nec pa-
truos habuerit: dabitur hereditas his
qui ei proximi sunt. Eritque hoc filiis is-
rael sanctum lege perpetua sicut prece-
pit dominus moysi. Dixit quoque dominus ad
moysen. Ascende in montem istum
abarim et contemplare inde terram quam da-
turus sum filiis israel. Cumque videris

surrexit autem balach filius sephor rex
moab et pugnavit contra israhelem. Misitque et
vocavit balaam filium beor ut malediceret
vobis et ego nolui audire eum. sed econtrario
per eum benedixi vobis et liberavi vos de ma-
nu eius. Transistisque iordanem et venistis
ad iericho. pugnaveruntque contra vos vi-
ri urbis eius amorreus et pherezeus
et chananeus etheus et gergeseus et eveus
et iebuseus et tradidi illos in manus
vestras. Misique ante vos crabrones et eieci
eos de locis suis. Duos reges amor-
reorum non in gladio et in arcu tuo. Dedi-
que vobis terram in qua non laborastis et ur-
bes quas non edificastis ut habitaretis in eis
vineas et oliveta que non plan-
tastis. Nunc ergo timete dominum et servite
ei corde perfecto atque verissimo et auferte
deos quibus servierunt patres vestri in me-
sopotamia et in egypto ac servite domino.
Sin autem malum vobis videtur ut serviatis domino
optio vobis datur. Eligite hodie
quod placet cui potissimum servire debeatis
utrum diis quibus servierunt patres vestri in
mesopotamia an diis amorreorum in quo-
rum terra habitatis. Ego autem et domus
mea serviemus domino. Responditque populus et a-
it: Absit a nobis ut relinquamus dominum
et serviamus diis alienis. Dominus deus noster
ipse eduxit nos et patres nostros de terra egyp-
ti de domo servitutis fecitque videntibus nobis
signa ingentia et custodivit nos
in omni via per quam ambulavimus et in cunctis
populis per quos transivimus. Et eiecit
universas gentes amorreum habitatorem ter-
re quam nos intravimus. Serviemus ergo domino quia
ipse est deus noster. Dixitque iosue ad populum:
Non poteritis servire domino. Deus enim sanctus et fortis
emulator est nec ignoscet sceleribus
vestris atque peccatis. Si dimiseritis
dominum et servieritis diis alienis convertet se
et affliget vos atque subvertet postquam
vobis prestiterit bona. Dixitque populus ad
iosue: Nequaquam ita ut loqueris erit
sed domino serviemus. Et iosue ad populum:
Testes inquit vos estis quia ipsi elegeritis
vobis dominum ut serviatis ei. Responderuntque: Tes-
tes. Nunc ergo ait auferte deos alienos
de medio vestri et inclinate corda vestra ad
dominum deum israhel. Dixitque populus ad iosue:
Domino deo nostro serviemus et obedientes erimus
preceptis eius. Percussit ergo iosue in die illo
fedus et proposuit populo precepta atque iudicia
in sichem. Scripsit quoque omnia verba hec in volu-
mine legis domini. Et tulit lapidem grandem po-
suitque eum subter quercum que erat in sanctuario
domini. Et dixit ad omnem populum: En lapis
iste erit vobis in testimonium quod audierit
omnia verba que locutus est vobis dominus ne
forte postea negare velitis et mentiri do-
mino deo vestro. Dimisitque populum singulos
in possessionem suam. Et post hec mortuus est iosue
filius nun famulus domini .c.x. annorum.
Sepelieruntque eum in finibus possessionis sue in
thamnath sare que sita est in monte effra-
im a septentrionali parte montis gaas. Ser-
vivitque israhel domino cunctis diebus iosue et se-
niorum qui longo vixerunt tempore post io-
sue et qui noverant omnia opera domini que fe-
cerat in israhel. Ossa quoque ioseph que tule-
rant filii israhel de egypto sepelierunt in si-
chem in parte agri quem emerat iacob a fi-
liis emor patris sichem centum novellis ovibus
et fuit in possessione filiorum ioseph. Eleazar
quoque filius aaron sacerdotis mortuus est
et sepelierunt eum in gabaa finees filii
eius que data est ei in monte effraim. Explicit

Incipit lib
et iosue. Incipit l
iudicum

Post
mortem
iosue consu-
luerunt filii israhel
dominum dicentes. Quis
ascendet ante nos contra
chananeum et erit dux
belli. Dixitque dominus: Iudas
ascendet. Ecce tradidi ter-
ram in manus eius. Dixitque iu-
das symeoni fratri suo: Ascende mecum
in sortem meam et pugna contra cha-
naneum ut et ego pergam tecum in sor-
tem tuam. Et abiit cum eo symeon. Ascen-
ditque iudas et tradidit dominus chana-

choros ex more procedere exite repente
de vineis et rapite eas singuli uxores
singulas et pergite in terram beniamin.
Cumque venerint patres earum ac fratres
et adversum vos querí ceperint atque iur-
gari dicemus eis. Misereminí
eorum. Non enim rapuerunt eas iure belli
atque victorum sed rogantibus
ut acciperent non dedistis et a vestra
parte peccatum est. Feceruntque filii benia-
min ut sibi imperatum fuerat et iuxta
numerum suum rapuerunt sibi de his
que ducebant choros uxores singulas
abieruntque in possessionem suam edi-
ficantes urbes et habitantes in eis.
Filii quoque israel reversi sunt per tribus
et familias in tabernacula sua. In di-
ebus illis non erat rex in israel sed unusquis-
que quod sibi rectum videbatur hoc fa-
ciebat. Explicit liber iudicum. In-
cipit liber Ruth.

In diebus
unius iudicis quando iudices preerant
facta est fames in terra. Abiitque
homo de bethleem iuda ut pere-
grinaretur in regione moabi-
tide cum uxore sua ac duobus liberis.
Ipse vocabatur elimelech et uxor
eius noemi et duo filii eius al-
ter maalon et alter chelion ef-
frathei de bethleem iuda. Ingressi-
que regionem moabitidem morabantur
ibi. Et mortuus est elimelech
maritus noemi remansit-
que ipsa cum filiis. Qui acceperunt
uxores moabitides quarum una
vocabatur orpha altera vero ru-
th. Manseruntque ibi x annis. Et
ambo mortui sunt maalon
videlicet et chelion. Remansitque mu-
lier orbata duobus liberis ac marito.
Et surrexit ut in patriam pergeret cum utraque
nuru sua de regione moabitide. Au-
dierat enim quod respexisset dominus populum su-
um et dedisset eis escas. Egressa est ita-
que de loco peregrinationis sue cum utra-
que nuru sua. Et iam in reverten-

di posita in terram iuda dixit ad eas:
Ite in domum matris vestre. Faciat dominus vobiscum
misericordiam sicut fecistis cum mortu-
is et mecum. Det vobis invenire requi-
em in domibus virorum quos sortiture
estis. Et osculata est eas. Que elevata vo-
ce flere ceperunt et dicere: Tecum per-
gemus ad populum tuum. Quibus il-
la respondit: Revertimini filie mee. Cur
venitis mecum? Non ultra habeo filios
in utero meo ut viros ex me sperare
possitis. Revertimini filie mi abi-
te. Iam enim senectute confecta sum
nec apta vinculo coniugali. Et si
possem hac nocte concipere et pa-
rere filios si eos expectare velitis do-
nec crescant et annos pubertatis im-
pleant ante eritis vetule quam nuba-
tis. Nolite queso filie mee quia vestra an-
gustia magis me premit et egressa est
manus domini contra me. Elevata igitur
rursum voce flere ceperunt. Orpha osculata
est socrum ac reversa est.
Ruth adhesit socrui sue. Cui dixit
noemi: En reversa est cognata tua ad
populum suum et ad deos suos. Vade cum
ea. Que respondit: Ne adverseris michi ut
relinquam te et abeam. Quocumque
perrexeris pergam et ubi morata fueris et
ego pariter morabor. Populus tuus populus
meus et deus tuus deus meus. Que te
morientem susceperit terra in ea mo-
riar ibique locum accipiam sepulture.
Hec michi faciat dominus et hec addat si non
sola mors me et te separaverit. Videns
ergo noemi quod obstinato animo
ruth decrevisset secum pergere ad-
versari noluit nec ad suos ultra redi-
tum persuadere. Profecteque sunt si-
mul et venerunt in bethleem. Qui-
bus urbem ingressis velociter apud cunc-
tos fama percrebuit. Dicebantque
mulieres: Hec est illa noemi. Ad quas
ait: Non vocetis me noemi id est pulchram
sed vocate me mara id est amaram
quia valde amaritudine

ioachim cum patribus suis et reg-
navit ioachin filius eius pro eo.
ra non addidit rex egypti ut
egrederetur de terra sua. Tule-
rat enim rex babylonis a rivo egy-
pti usque ad flumen eufraten. o-
mnia que fuerant regis egypti. Decem
et octo annorum erat ioachin cum
regnare cepisset et tribus mensibus reg-
navit in ierusalem. Nomen ma-
tris eius noestha filia helnathan
de ierusalem. Et fecit malum coram do-
mino iuxta omnia que fecerat pater
suus. In illo tempore ascenderunt servi
nabuchodonosor regis babylonis in ierusalem
et circumdata est urbs munitio-
nibus. Venitque nabuch rege babylo-
nis ad civitatem cum servi eius
oppugnarent eam. Egressusque est
ioachin rex iuda ad regem baby-
lonis et mater eius et servi eius
et principes eius et eunuchi eius
et suscepit eum rex babylonis an-
no octavo regni sui. Et protulit in-
de thesauros domus domi-
ni et thesauros domus regie et con-
cidit universa vasa aurea que
fecit salomon rex israel in templo
domini iuxta verbum domini. Et
transtulit omnem ierusalem et univer-
sos principes et omnes fortes ex-
ercitus x milia in captivitatem et
omnem artificem et inclusorem.
Nihil relictum est exceptis pau-
peribus populi terre. Transtulit quo-
que ioachin in babylonem et ma-
trem regis et uxores regis et
eunuchos eius et iudices terre
in captivitatem de ierusalem
in babylonem et omnes viros
robustos vii milia et artifices
et inclusores mille omnes viros
fortes et bellatores duxitque eos rex baby-
lonis captivos in babylonem.
Et constituit mathaniam
patruum eius pro eo. Inposuitque
ei nomen sedechiam. Vicesimum
et primum annum etatis habe-
bat sedechias cum regnare cepisset
et xi annis regnavit in ierusalem.
Nomen matris eius erat amithal
filia ieremie de lobna. Et fecit
malum coram domino iuxta
omnia que fecerat ioachim. Ira-
scebatur enim dominus contra ierusalem
et contra iudam donec proiceret eos a
facie sua. Recessitque sedechias
a rege babylonis.

XXV

Factum est autem anno nono reg-
ni eius mense x decima di-
e mensis venit nabuch rex
babylonis ipse et omnis exercitus
eius in ierusalem et circumdederunt
eam et extruxerunt in circuitu
eius munitiones. Et clausa est
civitas atque vallata usque ad
xi annum regis sedechie no-
na die mensis. Prevaluitque fa-
mes in civitate nec erat panis
populo terre. Et interrupta est ci-
vitas et omnes viri bellato-
res nocte fugerunt per viam
porte que est inter duplicem
murum ad hortum regis. Por-
ro caldei obsidebant in circui-
tu civitatem. Fugit itaque
sedechias per viam que du-
cit ad campestria solitudinis
et persecutus est exercitus chal-
deorum regem comprehendit-
que eum in planitie iericho et
omnes bellatores qui erant
cum eo dispersi sunt et reli-
querunt eum. Apprehensum
ergo regem adduxerunt ad
regem babylonis in rebla-
tha qui locutus est cum eo
iudicium. Filios autem sedechie
occidit coram eo et oculos eius
effodit vinxitque eum catenis
et adduxit in babylonem.
Mense v vii die mensis ipse

eret. placuerat enim sermo omni
populo. Congregavit ergo David cunctum
Israel a Sihor Egypti usque dum ingre
diaris Emath ut adduceret ar
cham Dei de Cariathiarim. Et ascen
dit David et omnis vir Israel ad col
lem Cariathiarim que est in Iuda
ut afferret inde archam domini
Dei sedentis super cherubin ubi in
vocatum est nomen eius. Im
posueruntque archam domini super
plaustrum novum de domo Ami
nadab. Oza autem et frater eius mi
nabant plaustrum. Porro David et
universus Israel ludebant coram
domino omni virtute in canticis et
in citharis et psalteriis et tympa
nis et cimbalis et tubis. Cum autem per
venissent ad aream Chidon, tetten
dit Oza manum suam ut susten
taret archam. Bos quippe lasci
viens paululum inclinaverat
eam. Iratus itaque est dominus contra Ozam
et percussit eum eo quod tetigisset
archam. et mortuus est ibi coram
domino. Contristatusque est David eo quod
divisisset dominus Ozam. Vocavitque lo
cum illum Divisio Oze usque in pre
sentem diem. Et timuit Deum tem
pore illo dicens. Quomodo possum
introducere ad me archam Dei. Et
ob hanc causam non eam adduxit ad
se. hoc est in civitatem David. sed divertit
in domum Obededom Gethei.
Mansit ergo archa Dei in domo
Obededom tribus mensibus. et
benedixit dominus domui eius
et omnibus que habebat. XIIII

Misit quoque Hiram rex
Tyri nuntios ad David et ligna
cedrina et artifices parietum lig
norumque ut edificarent ei do
mum. Cognovitque David quod confir
masset eum dominus in regem super Isra
el et sublevatum esset regnum su
um super populum eius Israel. Accepitque
David alias uxores in Ierusalem genuit
que filios et filias. Et hec nomina
eorum qui nati sunt ei in Ierusalem. Sa
mua et Sobab. Nathan et Salomon.
Ieb. et Elisu et Helu et Elyphalech
et Noge et Napheg. Iaphie et E
lisapham et Baliada et Eliphelet.
Audientes autem Philistiim eo quod
unctus esset David in regem super uni
versum Israel. Ascenderunt omnes ut
quererent eum. Quod cum audisset
David, egressus est obviam eis. Porro
Philistiim diffusi sunt in valle
Raphaim. Consuluitque David Deum
dicens. Si ascendam ad Philisti
os, et si tradas eos in manu mea?
Dixitque ei dominus. Ascende et tra
dam eos in manu tua. Dixitque
dominus. Ascende et tradam eos
in manu tua. Cumque illi ascendis
sent in Baalpharasim, percussit e
os ibi David. et dixit. Divisit Deus ini
micos meos per manum meam sicut
dividuntur aque. Et idcirco voca
tum est nomen loci illius Baal
pharasim. Dereliqueruntque ibi de
os suos quos David iussit cremari.
Alia etiam vice Philistiim irruerunt
et diffusi sunt in valle. Con
suluitque rursum David Deum. et dixit ei
dominus Deus. Non ascendes post e
os, recede ab eis et venies contra eos e
regione pirorum. Cumque audieris
sonitum gradientis in cacumi
ne pirorum, tunc egredieris ad bel
lum. Egressus est enim Deus ante te
ut percutiat castra Philistiim.
Fecit ergo David sicut preceperat ei Deus et
percussit castra Philistiim de
Gabaon usque Gazera. Divulga
tumque est nomen David in universis re
gionibus et dominus dedit pavorem eius
super omnes gentes. XV

Fecit quoque domos in civi
tate David et edificavit locum
arche Dei. tetenditque ei tabernaculum

ad compendium veniam: certe que
maturius sum equissimum
est: dicite aliquid quod non habetur
in greco vel aliter habetur quam
a me versum est. quid interpretem
laniatis? Interrogate hebreos:
et ipsis auctoribus translationi
mee vel arrogate vel derogate fidem.
Porro aliud est si clausis quod di-
citur oculis michi voluerint maledicere
et non grecorum studium imitan-
tur et benivolentiam. qui post lxx
translatores iam christi euuan-
gelio coruscante iudeos et hebe-
onitas legis veteris interpretes a-
quilam videlicet et simachum et the-
odocionem et curiose legunt et
per origenis laborem exaplois
ecclesiis dedicaverunt.
Quanto magis latini grati esse
deberent: quod exultantem cernerent
greciam a se aliquid mutuari. Pri-
mum enim magnorum sumptuum est
et infinite difficultatis exem-
plaria posse habere omnia. Deinde
etiam qui habuerint et hebrei sermonis
ignari sunt: magis errabunt
ignorantes quis e multis ve-
rius dixerit. Quod etiam sapientissimo
cuidam nuper apud grecos accidit
ut interdum scripture sensum
relinquens uniuscuiusque inter-
pretis sequeretur errorem. Nos
autem qui hebree lingue saltem par-
vam habemus scientiam et latinus
nobis utcumque sermo non deest: et
de aliis magis possumus iudi-
care et ea que ipsi intelligimus
in nostra lingua promere. Itaque licet
sibilet victorque sinon in-
cendia iactet: numquam meum
iuvante christo silebit eloqu-
ium etiam precisa lingua balbuti-
et. Legant qui volunt: qui no-
lunt abiciant. Eventilent a-
pices litteras calumnientur: ma-
gis vestra caritate provocabor ad
studium: quam illorum detracti-
one et odio deterrebor.

Explicit prologus. Incipit liber primus esdre.

In anno primo
cyri regis persarum ut com-
pleretur verbum
domini ex ore iere-
mie suscitavit dominus
spiritum cyri regis persarum: et
transduxit vocem in omni
regno suo etiam per scriptu-
ram dicens. Hec dicit cyrus
rex persarum. Omnia regna
terre dedit michi dominus deus
celi et ipse precepit michi ut e-
dificarem ei domum domini
in ierusalem que est in iudea.
Quis est in vobis de universo
populo eius? Sit deus illius
cum eo. Ascendat ierusalem
que est in iudea: et edificet do-
mum domini dei israel. ipse est deus
qui est in ierusalem. Et omnes reli-
qui in cunctis locis ubi-
cumque habitant adiuvent eum vi-
ri de loco suo et argento et
auro et substantia et pecoribus ex-
cepto quod voluntarie offert
templo dei quod est in ierusalem.
Et surrexerunt principes
patrum de iuda et beniamin
et sacerdotes et levite et omnis cu-
ius suscitavit deus spiritum ut a-
scenderent ad edificandum
templum domini quod erat in
ierusalem. Universique qui erant
in circuitu adiuverunt
manus eorum in vasis argen-
teis et aureis: in substantia et
supellectili et iumentis ex-
ceptis his que sponte
obtulerant. Rex quoque cyrus
protulit vasa templi domini
que tulerat nabuchodonosor de
ierusalem et posuerat ea in

cia sibi. Mittet contra eum fulmi-
na et ad locum alium non ferentur.
Cor eius indurabitur quasi lapis et
stringetur quasi malleatoris incus.
Cum sublatus fuerit timebunt angeli et
territi purgabuntur. Cum apprehenderit
eum gladius subsistere non poterit ne-
que hasta neque thorax. Reputabit enim quasi
paleas ferrum et quasi lignum pu-
tridum es. Non fugabit eum sagitta-
rius. In stipulam versi sunt ei la-
pides funde. Quasi stipulam estimabit
malleum et deridebit vibrantem has-
tam. Sub ipso erunt radii solis sternet
sibi aurum quasi lutum. Fervescere
faciet quasi ollam profundum mare
ponet quasi cum unguenta bulli-
unt. Post eum lucebit semita esti-
mabit abyssum quasi senescentem.
Non est super terram potestas que com-
paretur ei qui factus est ut nullum
timeret. Omne sublime videt ipse est
rex super universos filios superbie.
Respondens autem iob XLII
domino dixit. Scio quia omnia potes et nul-
la te latet cogitatio. Quis est iste qui
celat consilium absque scientia? Ideo insi-
pienter locutus sum et que ultra
modum excederent scientiam meam. Audi et
ego loquar. Interrogabo te et responde mi-
hi. Auditu auris audivi te. Nunc autem
oculus meus videt te. Idcirco ipse me re-
prehendo et ago penitentiam in
favilla et cinere. Postquam autem
locutus est dominus verba hec ad
iob dixit ad eliphaz themanitem. Ira-
tus est furor meus in te et in duos ami-
cos tuos quoniam non estis locuti coram me rec-
tum sicut servus meus iob. Sumite ergo vobis
septem tauros et VII arietes et ite ad
servum meum iob. Et offerte pro vobis ho-
locaustum. Iob autem servus meus ora-
bit pro vobis. Faciem eius suscipiam
ut non vobis imputetur stultitia.
Neque enim locuti estis coram me rec-
tum sicut servus meus iob. Abierunt
ergo eliphaz themanites et baldath su-
ites et sophar naamathites et fecerunt
sicut locutus fuerat dominus ad eos
et suscepit dominus faciem iob. Domi-
nus quoque conversus est ad penitentiam
iob cum oraret pro amicis suis. Et addidit
dominus quecumque fuerant iob du-
plicia. Venerunt autem ad eum om-
nes fratres sui et universe sorores sue et
cuncti qui noverant eum prius et co-
mederunt cum eo panem in domo eius
et moverunt super eum caput et conso-
lati sunt eum super omni malo quod
intulerat dominus super eum. Et dederunt
ei unusquisque ovem unam et inau-
rem auream unam. Dominus autem
benedixit novissimis iob magis quam
principio eius. Et facta sunt ei quatuor-
decim milia ovium et VI milia camelorum
et mille iuga boum et mille asine.
Et fuerunt ei VII filii et tres filie. Et voc-
avit nomen unius diem et nomen secunde
cassiam et nomen tertie cornustibii.
Non sunt autem invente mulieres spe-
ciose sicut filie iob in universa terra. De-
ditque eis pater suus hereditatem inter
fratres earum. Vixit autem iob post flag-
ella hec centum quadraginta annis
et vidit filios suos et filios filiorum
suorum usque ad quartam generationem
et mortuus est senex et plenus dierum.

ea
tus
vir qui
non a
biit in
consilio
impiorum et in
via peccatorum.
Sed in lege domini voluntas eius et in
Et erit tanquam lignum quod plantatum
Et folium eius non defluet et omnia
Non sic impii non sic sed tanquam
Ideo non resurgent impii in iudicio
Quoniam novit dominus viam iustorum et iter im-

Dixit insipiens · lii · in corde suo non est deus. Corrupti sunt et abhominabiles facti sunt in iniquitatibus suis; non est qui faciat bonum. Deus de celo prospexit super filios hominum ut videat si est intelligens aut requirens deum. Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt; non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Nonne scient omnes qui operantur iniquitatem qui devorant plebem meam ut cibum panis. Deum non invocaverunt illic trepidaverunt timore ubi non erat timor. Quoniam deus dissipavit ossa eorum qui hominibus placent confusi sunt quoniam deus sprevit eos. Quis dabit ex syon salutare israel cum converterit dominus captivitatem plebis sue exultabit iacob et letabitur israel.

Deus in nomine · liii · tuo salvum me fac et in virtute tua iudica me. Deus exaudi orationem meam auribus percipe verba oris mei. Quoniam alieni insurrexerunt adversum me et fortes quesierunt animam meam et non proposuerunt deum ante conspectum suum. Ecce enim deus adiuvat me et dominus susceptor est anime mee. Averte mala inimicis meis et in veritate tua disperde illos. Voluntarie sacrificabo tibi et confitebor nomini tuo domine quoniam bonum est. Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me et super inimicos meos despexit oculus meus.

liiii. Exaudi deus orationem meam et ne despexeris deprecationem meam intende michi et exaudi me. Contristatus sum in exercitatione mea et conturbatus sum a voce inimici et a tribulatione peccatoris. Quoniam declinaverunt in me iniquitates et in ira molesti erant michi. Cor meum conturbatum est in me et formido mortis cecidit super me. Timor et tremor venerunt super me et contexerunt me tenebre. Et dixi quis dabit michi pennas sicut columbe et volabo et requiescam. Ecce elongavi fugiens et mansi in solitudine. Expectabam eum qui salvum me fecit a pusillanimitate spiritus et tempestate. Precipita domine et divide linguas eorum quoniam vidi iniquitatem et contradictionem in civitate. Die ac nocte circumdabit eam super muros eius iniquitas et labor in medio eius et iniusticia. Et non defecit de plateis eius usura et dolus. Quoniam si inimicus meus maledixisset michi sustinuissem utique. Et si is qui oderat me super me magna locutus fuisset abscondissem me forsitan ab eo. Tu vero homo unanimis dux meus et notus meus. Qui simul mecum dulces capiebas cibos in domo dei ambulavimus cum consensu. Veniat mors super illos et descendant in infernum viventes. Quoniam nequicie in habitaculis eorum in medio eorum. Ego autem ad deum clamavi et dominus salvabit me. Vespere et mane et meridie narrabo et annunciabo et exaudiet vocem meam. Redimet in pace animam meam ab hiis qui appropinquant michi quoniam inter multos erant mecum. Exaudiet deus et humiliabit illos qui est ante secula. Non enim est illis commutatio et non timuerunt deum extendit manum suam in retribuendo. Contaminaverunt testamentum eius divisi sunt ab ira vultus eius et appropinquavit cor illius. Molliti sunt sermones eius super oleum et ipsi sunt iacula. Iacta super dominum curam tuam et ipse te enutriet et non dabit in eternum fluctuationem iusto. Tu vero deus deduces eos in puteum interitus.

vi Laudate dominum quoniam bonus quoniam
est psalmus deo nostro iocundum
sit decoraque laudatio. Edificans ieru-
salem dominus dispersiones israelis con-
gregabit. Qui sanat contritos corde
et alligat contritiones eorum. Qui
numerat multitudinem stellarum
et omnibus eis nomina vocans. Mag-
nus dominus noster et magna vir-
tus eius et sapientie eius non est nume-
rus. Suscipiens mansuetos dominus
humilians autem peccatores usque ad
terram. Precinite domino in confessi-
one psallite domino in confessione
nostro in cythara. Qui operit celum
nubibus et parat terre pluviam. Qui
producit in montibus fenum et herbam
servituti hominum. Qui dat iumentis
escam ipsorum et pullis corvorum invoc-
antibus eum. Non in fortitudine equi vo-
luntatem habebit nec in tibiis viri
beneplacitum erit ei. Beneplacitum
est domino super timentes eum et in eis
qui sperant super misericordia eius. C.xl.vii.
Lauda ierusalem dominum lauda deum tuum
Quoniam confortavit seras portarum
Qui posuit fines tuos pacem et ad.
Qui emittit eloquium suum terre ve.
Qui dat nivem sicut lanam et neb.
Mittit cristallum suum sicut buccel.
Emittet verbum suum et liquef.
Qui autem annuntiat verbum suum.
Non fecit taliter omni nationi et iu.
Laudate. C.xl.viii.
Dominum de celis laudate eum in ex.
1 Laudate eum omnes angeli eius.
Laudate eum sol et luna laudate e.
Laudate eum celi celorum et aque.
Quia ipse dixit et facta sunt ipse man.
Statuit ea in seculum et in seculum seculi.
Laudate dominum de terra dracones.
Ignis grando nix glacies spiritus procel.
Montes et omnes colles ligna fruc.
Bestie et universa pecora serpentes.
Reges terre et omnes populi principes.
3 Iuvenes et virgines senes c.

Confessio eius super celum et terram.
Hymnus omnibus sanctis eius. filiis
Cantate. C.xl.ix.
domino canticum novum laus
eius in ecclesia sanctorum. Letetur israel in eo
qui fecit eum et filie syon exultent in
rege suo. Laudent nomen eius in
choro in tympano et psalterio psal-
lant ei. Quia beneplacitum est domino
in populo suo et exaltabit mansuetos in salutem.
Exultabunt sancti in gloria letabuntur
in cubilibus suis. Exaltationes dei
in gutture eorum et gladii ancipites
in manibus eorum. Ad faciendam vin-
dictam in nationibus increpationes
in populis. Ad alligandos reges eorum
in compedibus et nobiles eorum in ma-
nicis ferreis. Ut faciant in eis iudi-
cium conscriptum gloria hec est omnibus
sanctis eius. C.l.
Laudate dominum in sanctis eius
laudate eum in firmamento vir-
tutis eius. Laudate eum in virtu-
tibus eius laudate eum secundum multitudinem
magnitudinis eius. Laudate eum
in sono tube laudate eum in psalterio et cy-
thara. Laudate eum in tympano et cho-
ro laudate eum in cordis et organo. Lau-
date eum in cymbalis benesonanti-
bus laudate eum in cymbalis
iubilationis omnis spiritus laudet do-
minum.
Quicumque vult salvus esse an-
te omnia opus est ut teneat ca-
tholicam fidem. Quam nisi quisque in-
tegram inviolatamque servaverit
absque dubio in eternum peribit. Fi-
des autem catholica hec est ut unum
deum in trinitate et trinitatem in
unitate veneremur. Neque confun-
dentes personas neque substantiam se-
parantes. Alia est enim persona pa-
tris alia filii alia spiritus sancti. Sed pa-
tris et filii et spiritus sancti una est divi-
nitas equalis gloria coeterna maiestas.
Qualis pater talis filius talis spiritus sanctus. In-

creatus pater increatus filius in-
creatus spiritus sanctus. Inmensus
pater inmensus filius inmensus
spiritus sanctus. Eternus pater eternus
filius eternus spiritus sanctus. Et tamen non
tres eterni sed unus eternus. Sicut
non tres increati nec tres inmen-
si sed unus increatus et unus inmen-
sus. Similiter omnipotens pater omnipotens
filius omnipotens spiritus sanctus. Et
tamen non tres omnipotentes sed unus
omnipotens. Ita deus pater deus fili-
us deus spiritus sanctus. Et tamen
non tres dii sed unus est deus. Ita
dominus pater dominus filius dominus
spiritus sanctus. Et tamen non tres domi-
ni sed unus est dominus. Quia sicut sin-
gillatim unamquamque personam
deum ac dominum confiteri christiana
veritate compellimur ita tres deos
aut dominos dicere catholica religione
prohibemur. Pater a nullo est factus nec
creatus nec genitus. Filius a patre
solo est non factus nec creatus sed genitus.
Spiritus sanctus a patre et filio non factus
nec creatus nec genitus sed procedens.
Unus ergo pater non tres patres.
unus filius non tres filii. unus
spiritus sanctus non tres spiritus sancti. Et in hac trini-
tate nichil prius aut posterius nichil
maius aut minus. sed tote tres
persone coeterne sibi sunt et coequales. Ita
ut per omnia sicut iam supradictum est
et unitas in trinitate et trinitas
in unitate veneranda sit. Qui vult
ergo salvus esse ita de trinitate senti-
at. Sed necessarium est ad eternam
salutem ut incarnationem quoque do-
mini nostri ihesu christi fideliter credat.
Est ergo fides recta ut credamus et
confiteamur quod dominus noster ihesus christus
dei filius deus et homo est. Deus est ex
substantia patris ante secula genitus.
et homo est ex substantia matris in seculo
natus. Perfectus deus perfectus homo ex anima
rationali et humana carne subsistens.

Equalis patri secundum divinitatem mi-
nor patre secundum humanitatem. Qui licet
deus sit et homo non duo tamen sed
unus est christus. Unus autem non con-
versione divinitatis in carnem sed
assumptione humanitatis in deum.
Unus omnino non confusione substan-
tie sed unitate persone. Nam sicut anima
rationalis et caro unus est homo ita deus
et homo unus est christus. Qui passus est pro
salute nostra descendit ad inferos ter-
tia die resurrexit a mortuis. Ascen-
dit ad celos sedet ad dexteram dei pa-
tris omnipotentis inde venturus iu-
dicare vivos et mortuos. Ad cuius
adventum omnes homines resur-
gere habent cum corporibus suis et redditu-
ri sunt de factis propriis rationem. Et qui
bona egerunt ibunt in vitam eter-
nam qui vero mala in ignem eter-
num. Hec est fides catholica quam
nisi quisque fideliter firmiterque credi-
derit salvus esse non poterit.

est terra quam mittetis in sortem tribubus Israel: et hee partitiones earum, ait Dominus Deus. Et hi egressus civitatis a plaga septentrionali quingenta et .iiii. milia mensurabis. Et porte civitatis in nominibus tribuum Israel, porte tres a septentrione: porta Ruben una, porta Iuda una, porta Levi una. Et ad plagam orientalem quingenta et .iiii. m. et porte tres: porta Ioseph una, porta Beniamin una, porta Dan una. Et ad plagam meridianam quingenta et .iiii. m. metieris. Porta Symeonis una, porta Ysachar una, porta Zabulon una. Et ad plagam occidentalem quingenta et .iiii. m. et porte eorum tres: porta Gad una, porta Asser una, porta Neptalim una. Per circuitum .xviii. milia. Et nomen civitatis ex illa die: Dominus ibidem. Amen.

Incipit prologus in libro Danielis prophete.

Danielem prophetam iuxta lxx interpretes domini salvatoris ecclesie non legunt, utentes Theodotionis editione. Et hoc cur acciderit nescio. Sive enim quia sermo chaldaicus est et quibusdam proprietatibus a nostro eloquio discrepat, noluerunt lxx interpretes easdem lingue lineas in translatione servare; sive sub nomine eorum ab alio nescio quo non satis chaldeam linguam sciente editus est liber; sive aliud quid cause extiterit ignorans, hoc unum affirmare possum, quod multum a veritate discordet et recto iudicio repudiatus sit. Sciendum quippe Danielem maxime et Ezram hebraicis quidem litteris sed chaldaico sermone conscriptos, et unam Ieremie pericopen, Iob quoque cum arabica lingua plurimam habere societatem. Denique et ego adolescentulus post Quintiliani et Tullii lectionem ac flores rethoricos, cum me in lingue huius pistrinum reclusissem et multo sudore multoque tempore vix cepissem anhelantia stridentiaque verba resonare, et quasi per criptam ambulans rarum desuper lumen aspicerem, impegi novissime in Danielem, et tanto tedio affectus sum ut desperatione subita omnem veterem laborem voluerim contempnere. Verum adhortante me quodam hebreo et illud michi sua lingua ingerente: Labor omnia vincit improbus, qui michi videbar sciolus inter eos, cepi rursus discipulus esse chaldaicus. Et ut verum fatear, usque ad presentem diem magis possum sermonem chaldaicum legere et intelligere quam sonare. Hec ideo dixi ut difficultatem vobis Danielis ostenderem, qui apud hebreos nec Susanne habet historiam nec hymnum trium puerorum nec Belis draconisque fabulas; quas nos, quia in toto orbe disperse sunt, veru anteposito easque iugulante subiecimus, ne videremur apud imperitos magnam partem voluminis detruncasse. Audivi ego quendam de preceptoribus iudeorum cum Susanne derideret historiam et a greco nescio quo diceret esse confictam, illud opponere quod Origeni quoque Affricanus opposuit, ethimologias has schiso apo tu schisu et prio apo tu prisu de greco sermone descendere. Cuius rei nos in nostra lingua hanc possumus ferre intelligentiam, ut verbi gratia dicamus ab arbore ilice dixisse eum ilico pereas, et a lentisco in lentem te comminuat angelus, vel non lente pereas, aut lentus, id est flexibilis, ducaris ad mortem, sive aliud quid ad arboris nomen conveniens. Deinde tantum esse otii tribus pueris ut in camino estuantis incendii metro luderent et per ordinem ad laudem Dei omnia elementa provocarent. Aut quid miraculum divineque aspirationis indicium, vel draconem interfectum offa picis, vel sacerdotum Belis machinas deprehensas, que magis prudentia sollertis viri quam prophetali essent spiritu perpetrata. Cum vero ad Abacuc venirent et de Iudea in Chaldeam raptum discophorum lectitarent, quererent exemplum ubi legissemus in toto veteri testamento quemquam sanctorum gravi volasse corpore et in puncto hore tanta terrarum spatia transvolasse. Cui cum quidam e nostris satis ad loquendum promptulus Ezechielem adduxisset in medium et diceret eum de Chaldea in Iudeam fuisse translatum, derisit hominem et ex ipso volumine demonstravit Ezechielem in spiritu se vidisse transpositum. Denique et apostolum nostrum, ut pote eruditum virum et qui legem ab hebreis didicisset, non fuisse ausum affirmare se raptum in corpore, sed dixisse: sive in corpore sive extra corpus nescio, Deus scit. His et talibus argumentis apocriphas in libro ecclesie fabulas arguebat. Super qua re lectoris arbitrio iudicium derelinquens, illud admoneo, non haberi Danielem apud hebreos inter prophetas, sed inter eos qui agiographa conscripserunt. In tres siquidem partes omnis ab eis scriptura dividitur: in legem, in prophetas et in agiographa, id est in .v. et .viii. et .xi. libros, de quo non est huius temporis disserere. Que autem ex hoc propheta, immo contra hunc librum Porphirius obiciat, testes sunt Methodius, Eusebius et Apollinaris, qui multis versuum milibus eius vesanie respondentes nescio an curioso lectori satisfecerint. Unde obsecro vos, o Paula et Eustochium, fundatis pro me ad Dominum preces, ut quamdiu in hoc corpusculo sum scribam aliquid gratum vobis, utile ecclesie, dignum posteris. Presentium quippe oblatrantium iudiciis non satis moveor, qui in alterutram partem aut amore labuntur aut odio.

Explicit prologus. Incipit liber Danielis prophete.

Anno tercio regni Ioachim regis Iude venit Nabuchodonosor rex Babilonis in Ierusalem et obsedit eam. Et tradidit Dominus in manu eius Ioachim regem Iude et partem vasorum domus Dei, et asportavit ea in terram Sennaar in domum dei sui, et vasa intulit in domum thesauri dei sui. Et ait rex Asfanez preposito eunuchorum suorum ut introduceret de filiis Israel et de semine regio et tyrannorum pueros in quibus nulla esset macula, decoros forma et eruditos omni sapientia, cautos scientia et doctos disciplina, et qui possent stare in palatio regis, ut doceret eos litteras et linguam Chaldeorum. Et constituit eis rex annonam per singulos dies de cibis suis et de vino unde bibebat ipse, ut enutriti tribus annis postea starent in conspectu regis. Fuerunt ergo inter eos de filiis Iuda Daniel, Ananias, Misael et Azarias. Et imposuit eis prepositus eunuchorum nomina: Danieli Balthasar, Ananie Sydrach, Misaeli Misach, et Azarie Abdenago. Proposuit autem Daniel in corde suo ne pollueretur de mensa regis neque de vino potus eius, et rogavit prepositum eunuchorum ne contaminaretur. Dedit autem Deus Danieli gratiam et misericordiam in conspectu principis eunuchorum. Et ait princeps eunuchorum ad Danielem: Timeo ego dominum meum regem, qui constituit vobis cibum et potum; qui si viderit vultus vestros macilentiores pre ceteris adolescentibus coevis vestris, condempnabitis caput meum regi. Et dixit Daniel ad Malasar, quem constituerat princeps eunuchorum super Danielem, Ananiam, Misaelem et Azariam: Tempta nos, obsecro, servos tuos diebus .x. et dentur

[Et dixistis] patris in quo configimus te. In de-
cimis et in primitiis. Et in penuria vos ma-
ledicti estis et me vos configitis gens
tota. Inferte omnem decimam in horre-
um meum ut sit cibus in domo mea. Et
probate me super hoc dicit dominus si non
aperuero vobis cataractas celi et effun-
dero vobis benedictionem usque ad habundan-
tiam. Et increpabo pro vobis devorantem et non
corrumpet fructum terre vestre nec
erit sterilis vinea in agro dicit dominus
exercituum. Et beatos vos dicent omnes
gentes. Eritis enim vos terra desiderabilis
dicit dominus exercituum et beatos vos
dicent. Invaluerunt super me verba vestra dicit dominus
Et dixistis. Quid locuti sumus contra te.
Dixistis. Vanus est qui servit deo et quod
emolumentum quia custodivimus precep-
ta eius. Et quia ambulavimus tristes coram
domino exercituum. Ergo nunc beatos di-
cimus arrogantes. Siquidem edificati
sunt facientes impietatem et temp-
taverunt deum et salvati sunt. Tunc locu-
ti sunt timentes deum unusquisque cum proxi-
mo suo. Et attendit dominus et audivit et scriptus
est liber monumenti coram eo timentibus
dominum et cogitantibus nomen eius. Et erunt
michi ait dominus exercituum. In
die qua ego facio in peculium et parcam
eis sicut parcit vir filio suo servien-
ti sibi. Et convertimini et videbitis quid
sit inter iustum et impium et inter ser-
vientem deo et non servientem ei. Ecce enim
dies veniet succensa quasi cami-
nus et erunt omnes superbi et omnes
facientes impietatem stipula et inflam-
mabit eos dies veniens dicit domi-
nus exercituum que non derelinquet eis radicem
et germen. Et orietur vobis timentibus no-
men meum sol iustitie et sanitas in pennis
eius. Et egrediemini et salietis sicut vituli
de armento et calcabitis impios cum fu-
erint cinis sub planta pedum vestrorum in die
qua ego facio dicit dominus exercituum. Mementote
legis moysi servi mei quam manda-
vi ei in oreb ad omnem israel precepta
et iudicia. Ecce ego mittam vobis heli-
am prophetam antequam veniat dies
domini magnus et horribilis et convertet
cor patrum ad filios et cor filiorum ad
patres eorum ne forte veniam et per-
cutiam terram anathemate.

Incipit prologus machabeorum

Domino excel-
lentissimo
in christo pio? [illegible]
ane religionis
strenuissimo Ludo-
vico regi Rabanus vilissimus ser-
vorum dei in domino dominorum per-
petuam optat salutem. Cum sim
promptus ac animo ad parendum
atque serviendum vestre voluntati
cotidie cogito quid honorificentie
vestre gratum exhibeam ut mei memo-
ria secum apud vos maneat et devo-
cionis mee erga obsequium vestrum
appareat. Unde michi grandis questi-
onis angustia in animo versatur et venti-
latur cogitandi quid potissimum re-
verentie vestre offeram quia alii iuxta
id quod sibi competere et opulentia rerum
suarum illis ministrat multiplicia
vobis deferunt munera. Ego autem
prime hoc non efficere posse sentio sed
tamen vivacius annuere sentio non
cesso quia iuxta paupertatem ingenii mei ex-
tenuitatem ea que in me-
ditatione sacrarum scripturarum elabora-
vi offerre decerno que licet non sint
condigna prudentie vestre tamen credo si-
cut nequaquam spernenda. Preterito siquidem
anno transmisi vobis tractatum
in danielem prophetam quem non solum cum
dictis maiorum quin etiam cum nostre parvita-
tis sensu contexui. Nunc vero quia
tempus est aliud quo romana ecclesia
constituit libros machabeorum legi in
ecclesia eorundem librorum expositionem
quam ante annos aliquot roga-
tibus amicorum sensu hystorico simul
et allegorico dictaveram excellen-

predicare deum incipiens non laboravit nativitatem carnis quam in prioribus viderat dicere, sed totus exprimens expositionem deserti, ieiunium numeri, temptationem diaboli, congregationem bestiarum et ministerium protulit angelorum, ut instituens nos ad intelligendum singula in brevi compingens nec auctoritatem facte rei demeret et perficiendo operis plenitudinem non negaret. Denique amputasse sibi post fidem pollicem dicitur ut sacerdotio reprobus haberetur; sed tantum consentiens fidei predestinata potuit electio ut nec sic in opere verbi perderet quod prius meruerat in genere. Nam et alexandrie episcopus fuit, cuius per singula opus scire et evangelii in se dicta disponere et disciplinam legis in se agnoscere et divinam in carne domini intelligere naturam; que in nos primum requirimus deinde inquisita volumus agnosci, habentes in mercede exhortationis quoniam qui plantat et qui rigat unum sunt; qui autem incrementum prestat deus est.

Incipit evangelium secundum marcum.

Initium evangelii ihesu christi filii dei; sicut scriptum est in ysaia propheta. Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante te. Vox clamantis in deserto: parate viam domini, rectas facite semitas eius. Fuit iohannes in deserto baptizans et predicans baptismum penitentie in remissionem peccatorum. Et egrediebatur ad illum ierosolimite universi et omnis regio iudee et baptizabantur ab illo in iordanis flumine confitentes peccata sua. Et erat iohannes vestitus pilis cameli et zona pellicea circa lumbos eius, et locustas et mel silvestre edebat; et predicabat dicens: Venit fortior me

et dicens quoniam impletum est tempu[s]

post me cuius non sum dignus solvere corrigiam calciamento[rum] Ego baptizavi vos in aqua [...] vero baptizabit vos in s[...] Et factum est in diebus illis venit [...] nazareth galilee et baptizat[...] in iordane a iohanne. Et statim [...] scendens de aqua vidit [...] celos et spiritum sanctum tamquam [...] bam descendentem et manentem [...] et vox facta est de celis: Tu es fi[...] dilectus in te complacui. Et [...] spiritus expulit eum in desertum [...] in deserto xl diebus et xl [...] bus. Et temptabatur a sath[...] Eratque cum bestiis et angeli mi[...] trabant ei. Postquam autem tradi[...] iohannes venit ihesus in galile[...] dicans evangelium regn[...] Penitemini et credite evangel[...] io. Et preteriens secus mare g[...] vidit symonem et andream fr[...] mittentes retia in mare. E[...] catores. Et dixit eis ihesus: Veni[...] faciam vos fieri piscatores h[...] Et protinus relictis retibus se[...] secuti eum. Et progressus inde pusil[...] vidit iacobum zebedei et io[...] fratrem eius et ipsos in navi c[...] tes retia. Et statim vocavit [...] et relicto patre suo zebedeo in [...] cum mercennariis secuti sunt [...] Et ingrediuntur capharnau[...] tum sabbatis ingressus in syn[...] docebat eos. Et stupebant s[...] nam eius. Erat enim docens. Q[...] bis et tibi ihesu nazarene? [...] ante tempus perdere nos? Scio q[...] dei. Et comminatus est ei ihesus di[...] mutesce et exi de homine. Et [...] cerpens eum spiritus immundus et exclam[...] voce magna exiit ab eo. Et [...] ti sunt omnes ita ut conquireren[...] inter se dicentes. Quidnam est [...] que doctrina hec nova? Quia in po[...] testate et spiritibus immundis [...]

eos quasi potestatem habens [...] scribe. Et erat in synagoga [...] in spiritu immundo et exclamav[...]

Hic est iohannes euangelista
unus ex discipulis dei qui uir-
go electus a deo est. uole-
tem uolentem nubere uo-
cauit deus. Cui uirginitatis in hoc dup-
lex testimonium datur in euangelio. quod
et pre ceteris a deo dilectus dicitur. et hu-
ic matrem suam iens ad crucem co-
mendauit deus. ut uirgo uirginem ser-
uaret. Denique manifestans in euan-
gelio quod erat ipse. incorruptibilis uer-
bi opus inchoans. solus uerbum carnem
factum esse. nec lumen a tenebris compre-
hensum fuisse testatur. primum sig-
num ponens quod in nuptiis fecit deus. os-
tendens quod erat ipse ut legen-
tibus demonstraret quod ubi dominus inui-
tatus est. deficere uinum nuptiarum
debeat. et ueteribus inmutatis noua
omnia que in christo instituuntur appare-
ant. Hoc autem euangelium scripsit in asia. post-
ea quam in pathmos insula scripserat
apocalipsim. ut cui in principio cano-
nis incorruptibile principium pre-
notatur. ei etiam incorruptibilis finis
per uirginem in apocalipsi redderetur.
dicente christo. Ego sum alpha et o. Et hic est
iohannes qui sciens superuenisse diem reces-
sus sui. conuocatis discipulis suis in
epheso per multa signorum experimenta
promens christum. descendens in defossum
sepulture sue locum. et facta oratio-
ne positus est ad patres suos. tam
extraneus a dolore mortis. quam a cor-
ruptione carnis inuenitur alienus.
Tamen post omnes scripsit euangelium.
et hoc uirgini debebatur. Quorum tamen
uel scriptorum temporis dispositio uel
librorum ordinatio. ideo per singula a no-
bis non exponitur. ut sciendi deside-
rio collocato et querentibus fructus
laboris. et deo magisterii doctrina ser-
uetur.

Incipit euangelium
secundum iohannem

In principio erat uerbum. et
uerbum erat apud deum. et de-
us erat uerbum. Hoc erat in prin-
cipio apud deum. Omnia per ipsum facta
sunt. et sine ipso factum est nichil
quod factum est. in ipso uita erat. et
uita erat lux hominum. et lux
in tenebris lucet. et tenebre eam
non comprehenderunt. Fuit homo mis-
sus a deo. cui nomen erat iohannes.
Hic uenit in testimonium. ut testi-
monium perhiberet de lumine. ut
omnes crederent per illum. Non
erat ille lux. sed ut testimonium
ut testimonium perhiberet de
lumine. ut omnes crederent per
illum. Non erat ille lux. sed ut
testimonium perhiberet de lumine.
Erat lux uera. que illuminat
omnem hominem uenientem in hunc mun-
dum. In mundo erat. et mundus
per ipsum factus est. et mundus
eum non cognouit. In propria
uenit. et sui eum non recepe-
runt. Quotquot autem receperunt
eum. dedit eis potestatem fili-
os dei fieri. his qui credunt
in nomine eius. Qui non ex sangui-
nibus neque ex uoluntate carnis
neque ex uoluntate uiri. sed ex deo
nati sunt. Et uerbum caro factum
est. et habitauit in nobis. Et uidimus
gloriam eius gloriam quasi unigeni-
ti a patre plenum gratie et ueri-
tatis. Iohannes testimonium perhibet de
ipso. et clamat dicens. Hic erat
quem dixi. Qui post me uentu-
rus est ante me factus est. quia pri-
or me erat. Et de plenitudine eius
nos omnes accepimus et gratiam pro
gratia. Quia lex per moy-
sen data est. gratia et ueritas per ie-
sum christum facta est. Deum nemo
uidit umquam. unigenitus
filius qui est in sinu patris
ipse enarrauit. Et hoc est testi-
monium iohannis quando miserunt

domini nostri ihesu christi et ei qui secundum pietatem
est doctrine superbus nichil sciens sed languens
circa questiones et pugnas verborum ex quibus
oriuntur invidie contentiones bla-
sphemie suspiciones male conflictationes
hominum mente corruptorum et qui a veritate
privati sunt existimantium questum esse pi-
etatem. Est autem questus magnus pietas cum suf-
ficientia. Nichil enim intulimus in hunc mun-
dum haud dubium quia nec auferre quid possumus.
Habentes autem alimenta et quibus tegamur
his contenti simus. Nam qui volunt di-
vites fieri incidunt in temptationem et in la-
queum diaboli et desideria multa et in-
utilia et nociva que mergunt homines in
interitum et perditionem. Radix enim omni-
um malorum est cupiditas quam quidam appe-
tentes erraverunt a fide et inseruerunt
se doloribus multis. Tu autem o homo dei hec fu-
ge. Sectare vero iustitiam pietatem fidem
caritatem patientiam mansuetudinem. Certa
bonum certamen fidei apprehende vitam eter-
nam in qua vocatus es et confessus
bonam confessionem coram multis testibus.
Precipio tibi coram deo qui vivificat omni-
a et christo ihesu qui testimonium reddidit
sub pontio pylato bonam confessionem ut ser-
ves mandatum sine macula irreprehensibile
usque in adventum domini nostri
ihesu christi quem suis temporibus osten-
det beatus et solus potens rex regum
et dominus dominantium qui solus habet
immortalitatem et lucem habitat inac-
cessibilem. Quem nullus hominum vi-
dit sed nec videre potest cui est gloria et ho-
nor et imperium in sempiternum amen. Di-
vitibus huius seculi precipe non sublime
sapere neque sperare in incerto divitiarum
sed in deo vivo qui prestat nobis omnia
abunde ad fruendum bene agere di-
vites fieri in bonis operibus facile tri-
buere communicare thesaurizare si-
bi fundamentum bonum in futurum ut apprehendant
veram vitam. O thimothee depositum custo-
di devitans prophanas vocum novitates
et oppositiones falsi nominis scientie quam quidam
promittentes circa fidem exciderunt. Gratia dei tecum.
Amen.

Item timotheo
scribit de exortatione
martyrii et omnis regule ve-
ritatis et quid futurum sit
temporibus novissimis et
de sua passione scribens ei ab ur-
be roma.

Incipit argumentum in epistola secunda ad thymotheum.

Thimotheum instruit et
docet de ordinatione episcopatus
et diaconii et omnis ec-
clesiastice discipline scri-
bens ei a laodicia.

Incipit epistola secunda ad thimotheum.

Paulus
apostolus
christi ihesu
per volun-
tatem dei
secundum promissi-
one vite que est
in christo ihesu. Thi-
motheo karissimo filio. Gratia misericordia
pax a deo patre et christo ihesu domino n-
ostro. Gratias ago deo cui servi-
o a progenitoribus meis in conscientia
pura quod sine intermissione habeam
tui memoriam in orationibus meis
nocte et die desiderans te videre me-
mor lacrimarum tuarum ut gaudi-
o implear recordationem accipi-
ens eius fidei que est in te non ficta
que et habitavit primum in avia tu-
a loyde et matre tua eunice cer-
tus sum autem quod et in te. Propter quam causam
moneo te ut resuscites gratiam
dei que est in te per impositionem man-
uum mearum. Non enim dedit nobis deus
spiritum timoris sed virtutis et dilec-
tionis et sobrietatis. Noli itaque
erubescere testimonium domini
nostri neque me vinctum eius sed colabo-
ra in evangelio secundum virtutem dei qui
nos liberavit et vocavit vocati-
one sua sancta non secundum opera nostra
sed secundum propositum suum et gratiam que

Aaz apprehendens vel apprehensio. Aad testificans vel testimonium.

Aadar deprecatio vel deprecationem.

Aalma virgo vel absconsio vel absconsio virginitatis.

Aara montana vel mons fortitudinis.

Aaron mons fortis vel mons fortitudinis sive montanus aut montis eorum.

Aaronite montes robusti vel montium fortitudines sive montani aut montis eorum.

Aas sol vel lumen sive illuminans aut illuminatio.

Aarach repertio vel repertio sive tu an aut repalis tuus.

Aath apprehensus vel formido seu fortis aut apprehendens.

Aazia patruus vel patruelis sive apprehendens dominum aut fortitudo domini.

Abba pater vel paternitas. Syrum est non hebreum.

Abacuc luctator fortis vel luctator rigidus seu complexans eos aut susceptio eorum.

Abadia servus domini vel serviens domino.

Abaga pater solempnis vel patris sollempnitas seu pater loquentis aut pius inveniens domino.

Abana pater dives vel pater abundans sive pater meus iste aut pius mei habundancia.

Abarim pater eius vel paternitas eorum seu pregnancia ista aut pater gratificantis.

Abana pater gratus vel lapides colligens.

Abam pius requies vel pater commotionis.

Abana pater gratus domino vel pater gratificans dominum.

Aban transiens dominus vel intransitus domini sive pater vel transiens dominum aut pater vigilans domino.

Abarim pertransiens que aut pertransitio seu montes introitus vel montes transeuntium.

Abion pater suscitans dolorem vel pater vigilans murmurationis sive pater suscitans iniquitatem aut pater vigilans in utilitate.

Abalbai pater vel prope seu precens michi aut pars symphonia mea.

Abda serviens vel servitium sive servus eius aut serviens ei.

Abdai servus meus aut serviens michi seu servus eius mea vel servitium eius michi.

Abdaheel servus dei vel serviens deo.

Abdemelech servus regio vel serviens regio sive servus regius aut servus regnator.

Abdenago servus tacens vel serviens taceo sive domini auxiliantium dominus auxiliator.

Abdi servus meus vel serviens michi.

Abdias servus domini vel servientes domino sive domini testis aut domino electus.

Abdiel servus dei vel servus deo.

Abdo servus eius vel serviens ei.

Abdon servus merens vel servus inutilis.

Abdon servus inutilitatis vel servus iniquus.

Abdon ancilla dolens vel serviens murmurando.

Abed servus ipsius vel serviens ipso.

Abedia serviens domino vel servitium domini.

Abel committens vel commissio.

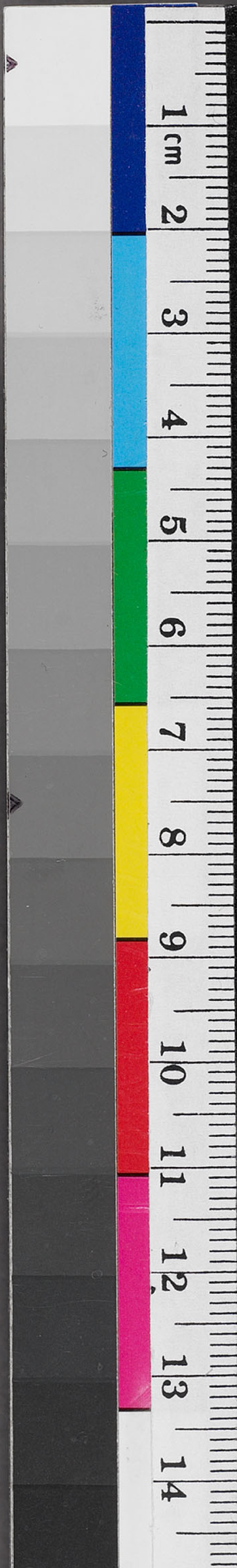
Abel luctus vel pavor seu vanitas aut miserabilis.

Abela committens vel commissio eius sive lugens eum aut miserabilis ei.

Abelga vapor vallium vel luctus devorans.

Abelmia in vanitas habitaculum vel luctus in habundancium.

Abelmeola vapor vallis vel luctus parturientium seu vanitatis domicilii aut mise-

1cm
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14

BOUND BY MATTHEWS
CLASS
2640
1847

